

Friplejehjemmet

Friplejehjemmet Stauning

2009 – 2010 De første spændende år

Dansk Røde Kors

Fra idé til virkelighed

2009 – 2010 Bestyrelsens beretning om de første spændende år
– ved formanden Margit Hansen

Lykken er, at den samme gode idé kan dukke op flere steder, og at så alle gode kræfter kan samles om at få det hele gjort til virkelighed.

Sådan var det, da den nye Ringkøbing-Skjern Kommune traf den politiske beslutning at nedlægge sit plejehjem i Stauning senest 1. april 2009 – det havde da fungeret fint i mere end 100 år, men var med sine 12 pladser blevet for lille efter kommunens nye strategier.

Det faldt sammen med folketingets vedtagelse af den nye lov om friplejeboliger. Her er den store idé, at ældre skal kunne vælge frit, hvor de vil bo – uanset om det er kommunen eller en privat kreds, der driver hjemmet. Idéens virkelighed er nu, at hjemkommunens penge følger med, selvom en borger vil bo et helt andet sted i landet.

Idéen slog straks rod i Vestjylland, hvor man ikke ubetinget er begejstret for »store« kommunale institutioner – den blev diskuteret i en »pigegruppe« i Skjern, som fik idéen på dagsordenen i Dansk Røde Kors' Skjern-afdeling.

Samtidig slog idéen rod i Stauning, hvor alle var nedslået over, at det nye byråd ikke ville fortsætte driften af sognets dejlige plejehjem. Da man her læste i avisen, at Røde Kors måske var interesseret, reagerede hjemmets beboere og medarbejdere prompte med et brev, hvor de støttede Røde Kors-bestyrelsen: Gå bare i gang!

Det gjorde den så – med sagkyndig bistand af revisor Ivan Årup, advokat Bjarne Bødtker og bankdirektør Chr. Villadsen. Samt dannelsen af en lille arbejdsgruppe – Mette Madsen, Gerda

Lundsgaard og Margit Hansen, alle med stor politisk og administrativ erfaring fra den gamle Skjern Kommune. Og selvom lovbekendtgørelsen langt fra var færdig, lykkedes det i august 2007 at få Røde Kors i Skjern certificeret til at drive et sådant nyt friplejehjem.

På et borgermøde i Stauning Sognegård 21. september 2007 fremlagde arbejdsgruppen sine tanker, som blev meget positivt modtaget af ca. 100 lokale beboere. Der blev nedsat fire arbejdsgrupper, som skulle arbejde videre med hele projektet – udover personalet og hjemmets gamle vennekreds kom fabrikant Johan Øllgaard og gårdejer Kjeld Andresen med i styregruppen for hele projektet, og gårdejer Jens Chr. Ostersen kom med i gruppen for ledelse og administration.

Kommunen gav sig god tid til forhandlingerne om ejendommen – det tog alene 4 måneder at få aftalt et møde, og da kommunen derefter insisterede på, at handelen skulle i udbud, havde kommunen også god tid til at tømme hjemmet, dels for beboere, dels for bl.a. alt det inventar mv., som hjemmet havde fået som gave af sin gamle vennekreds, og som nu blev fordelt til kommunens øvrige institutioner. Alt imens projektet blev beskrevet flittigt i aviserne, herunder også en udtalt politisk modvilje mod, at hjemmet skulle fortsætte som friplejehjem. Da styregruppen endelig blev lukket ind til en besigtigelse af huset, var der lukket for både vand og varme – og der var end ikke levnet så meget som en theske.

Selvom der er meget, der skal nås, er der altid tid til hyggelige bemærkninger til hinanden – når f.eks. Else Vestergaard lige dukker op med en kop kaffe til Peter Abildtrup.

Det var ikke mere på nogen måde et hjem i drift, så vi afviste borgmesterens prisforlangende, og økonomiudvalget accepterede vort tilbud. Og det var en stor dag, da en glad styregruppe i november 2008 fik udleveret nøglerne.

I slutningen af november 2008 holdt vi et nyt borgermøde, denne gang i vores eget hus. Her blev der dannet en støtteforening med Jens Chr. Ostensen som formand. Støtteforeningen skulle foruden at samle penge ind til friplejehjemmet også udpege tre medlemmer til hjemmets bestyrelse – sygeplejerske Elly Boddum, fabrikant Johan Øllgaard og gårdejer Kjeld Andresen.

Røde Kors, Skjern, udpegede bestyrelsens formand Margit Hansen, og indvalgte også fhv. borgmester Viggo Nielsen og fhv. værkfører Kjeld Madsen. Endelig har kredsen af pårørende indvalgt Elisabeth Øllgaard Jensen og hjemmets medarbejdere social- og sundhedsassistent Else Vestergaard.

Friplejehjemmet åbnede 1. februar 2009 – en festlig dag, hvor mange gerne ville se på lejlighederne, men da friplejehjemmet åbnede, var ingen af dem endnu visiteret til en plads – den første beboer kom midt i februar, derefter kom

der flere og flere hen over sommeren, og 1. november var alle 12 lejligheder lejet ud.

Det er dejligt også for bestyrelsen at se, at beboerne er faldet så godt til; der er en god tone blandt beboerne, de er meget opmærksomme på hinandens ve og vel – og der er masser af gode tegn på, at der er ved at vokse et fællesskab op.

Bestyrelsen har også med glæde bemærket, at personalet trives – de er glade for deres arbejde; de oplever, at der er tid til at tage sig af hver enkelt af beboerne, og at de kan medvirke til, at de også socialt har et godt liv.

Og bestyrelsen er meget glad for den aktive og positive støtteforening og alle de frivillige, der sørger for aktiviteter for beboerne flere gange om ugen.

Bestyrelsen arbejder i 2010 med at få friplejehjemmets tilbud bedre kendt, både i kommunen og i hele landet, da plejehjemmet jo modtager beboere fra alle egne af landet – det gælder for alle, at blot de af deres hjemkommune er visiteret til en plejhjemsplads, kan de flytte ind på Friplejehjemmet i Stauning, når der er en ledig lejlighed.

En hurtig, stående konference midt i hverdagen: Bestyrelsens formand Margit Hansen konfererer med hjemmets leder Ella Mørch og støtteforeningens formand Jens Chr. Ostensen.

Det frie valg

Facts om friplejehjemmet Stauning

Når man er visiteret til en plejhjemsplads, behøver man ikke at bo på et kommunalt plejehjem i sin hjemkommune – man kan uden problemer vælge at bo f.eks. i et friplejehjem et helt andet sted i landet.

F.eks. Friplejehjemmet Stauning, som i 2009 blev oprettet af Dansk Røde Kors, Skjern-afdeling, som et af de første i landet efter den nye Lov om friplejehjem.

Det ligger midt i den hyggelige landsby Stauning i Vestjylland – midt i den herlige beskyttede natur omkring Ringkøbing Fjord og lige ved indgangen til Nationalpark Skjern Å. Stauning ligger 11 km fra Skjern og 13 km fra Ringkøbing.

Røde Kors er ikke blot naturkatastrofer, krig og nødhjælp ude i den store verden – det er også omsorg for ældre i vort eget land.

Hvor

Kommunerne er tilbøjelige til at drive store plejehjem – Røde Kors vil lige så gerne drive mindre plejehjem, hvor beboerne hurtigt lærer hinanden at kende, og hvor det hele er overskueligt. F.eks. Friplejehjemmet Stauning med dets 12 boliger.

Hver enkelt beboer har sin egen 2-værelses bolig på 45-60 kvm – hver med en stue med en køkken-niche og et soveværelse, desuden eget badeværelse, en gang og ca. 8 kvm fællesareal.

Personale

Friplejehjemmets personale er 1 centerleder, 3 social- og sundhedsassistenter, 6 social- og sundhedshjælpere, rengøringspersonale og ufaglærte samt 1 pedel.

Desuden er der knyttet ca. 10 ulønnede/frivillige hjælpere til hjemmet samt en støtteforening med 80-100 af sognets beboere som medlemmer.

Hvordan

Ring eller skriv til: Friplejehjemmet Stauning, Kirkebyvej 67, Stauning, 6900 Skjern, tlf. 97 36 90 22.

Eller formanden: Margit Hansen, Bredgade 9, 1. sal tv., 6900 Skjern, tlf. 97 35 44 65.

Hvor meget

Når man er godkendt til en plejhjemsplads, betaler ens hjemkommune for personlig pleje, praktisk bistand og træning.

Beboerne betaler selv husleje (minus evt. boligydelse), lys og varme, alle måltider, tøjvask og toiletartikler samt for nogle aktiviteter.

Ekstra ydelser

Mod ekstra betaling kan man få ekstra pleje og rengøring og få opfyldt særlige ønsker for mad og drikke.

Ledsager, f.eks. til indkøb i byen, familiebesøg, kirkegang, teaterbesøg etc. Ledsagelse kan også aftales med de frivillige medarbejdere.

Kært hjem med mange navne

I de ældste tider havde man ikke noget særligt hjem for sognets ældre – hvis ikke familien kunne tage sig af dem, blev de »udliciteret« af sogneforstanderskabet (sognerådet).

Et eksempel fra midten af 1800-tallet: Maren Stengaard skulle tages i hastig pleje, og sognet gjorde akkord med Christian Ditlev Pedersen om at tage hende 1 år fra Mikkelsdag – og herfor skulle han erholde 2½ tønne rug, 1 tønne byg, 2 potter mælk dagligt, 2 læs klyne og 4 læs tørv. Sognet skulle ved alvorlig sygdom sørge

for vågehjælp – og læge, hvis det behøvedes. Til gengæld konfiskerede sognet Marens ejendele, men det har næppe været ret meget.

I slutningen af 1800-tallet havde Stauning dog også et lille fattighus, som lå øst for kirken. Det var så småt og ringe, at sognerådet i 1892 byggede et nyt og efter den tids krav ganske moderne fattighus ved landevejen – lige midt i den landsby, der var ved at vokse op.

Her fik 12-14 ældre – alumner kaldte man dem, fortrinsvis deres værelser på loftet. For i

I 1892 kasserede sognerådet det gamle fattighus, der var blevet for ringe – nu var der råd til at bygge dette store hus, hvor de gamle boede på loftet. Huset er der endnu som den ældste del af det store kompleks, det bruges i dag som Fjord Caféen, der samtidig er friplejehjemmets moderne køkken og hyggelige spisestue.

stueetagen skulle der foruden køkken også være et lokale til sognerådets møder (helt indtil 1963) og til kommunekassereren, desuden søndagsskole, ligstue, sognebibliotek, lejlighed til bestyrerinden og et værelse til vagabonder, der behøvede en seng for natten.

Samt to »vandhuse«, som blev benyttet frem til 1948.

I 1920 droppede man navnet fattighus – nu hed det »Asylet i Stauning«, og da den nye sociallov kom i 1933, kaldtes det »Stauning Alderdomshjem«.

Efter krigen blev hjemmet udvidet, da Ane og Ole Villadsen fra Bousøgård i 1948 skænkede 63.000 kr. til en nybygning mod syd med værelser, dagligstue, toilet og bad – mod til gengæld at få frit ophold og pleje.

Hjemmets ældste fløj blev i 1960 restaureret, og der indrettedes nyt køkken og spisestue. I 1968 skænkede Ane Villadsens søster Stine Thomsen – mod frit ophold – 100.000 kr., så hjemmet 2 år senere kunne udvides mod vest med en ny fløj med opholdslokale (aula) og beboerstuer med toilet og bad. Og endnu engang med et nyt navn – De gamles hjem i Stauning.

Med den nye Skjern Storkommune fra 1970 blev der flertal for en ny ældrepolitik: Beboerne skulle blive boende i eget hjem – eller i de mange

nybyggede ældreboliger. Med øget pleje og hjemmehjælp hos de hjemmeboende ældre. Og plejehjem og alderdomshjem blev ombygget og moderniseret – efter opskriften: Tre gamle stuer blev lagt sammen til to moderne ældreboliger – hver med soveværelse, bad og køkken. Og »lomme penge-æra'en« var forbi – nu er det beboerens egen bolig.

Begrebet alderdomshjem blev pludselig danmarkshistorie – skulle det bevares, skulle det være som et plejehjem for ældre med et særligt plejebæhov.

I Stauning holdt man vejret, men De gamles hjem blev bevaret som et af kommunens fire små plejehjem. Og i 1992-93 ombygget og nu med kun 11 pladser og en aflastningsplads. – men samtidig indrettedes fire nye ældreboliger overfor Brugsen.

Samtidig blev hjemmet i Stauning ældrecenter, hvorfra personalet også hjalp og plejede hjemmeboende ældre i både Stauning og Dejbjerg sogne.

Omtrent samtidig fejrede man hjemmets 100 års jubilæum – og gav det for 6. gang et nyt navn: Fjordglimt. Skiltet hang der i 16 år; så havde vi en ny og større kommune – og i 2008 besluttede det nye byråd at lukke hjemmene i Stauning og Fæst.

Vi mødes på Fjord Caféen

Da man åbnede Fripnejhemmet i Stauning, valgte bestyrelsen at lade køkkenet være en selvstændig virksomhed – og i stedet for at gå ned i spisestuen til måltiderne, g r beboerne nu på »Fjord Caféen«.

Stedet er det samme, som det altid har været – og det er stadig duften fra køkkengryderne der lokker, men nu er de 12 faste beboere kunder i Fjord Caféen, hvor de mødes med gæster, som ellers bor hjemme, men som kommer og spiser deres måltider på hjemmet – og også for at nyde det hyggelige fællesskab omkring bordet midt på dagen.

Og hver dag sender køkkenet også varme måltider ud af huset, gerne to retter hver gang, som hjemmeboende så modtager ved døren derhjemme, rygende varmt i termoskåle. Og måske også smørrebrød til aftensmaden eller hvad man nu kan blive enige om.

Flere gange om ugen leverer Fjord Caféen også varme måltider til et bofællesskab i Skjern,

og foruden sådanne storkunder sørger Fjord Caféen også for ekstra lækker festlig mad til familiefester, julefrokoster og allehånde andre selskaber og sammenkomster.

- Vi går ikke lige efter verdensmesterskabet i gourmet-klassen, men laver hver dag god og velsmagende mad, som de fleste kan lide, fortæller Fjord Cafés køkkenchef Karen Margrethe Østergaard.

Hver måned kommer der en ny menu-seddel op med de følgende 30 dages middagsretter, hver dag en hovedret og en bilet. Og skulle beboerne få lyst til særlige specialiteter, hjælper personalet med at skaffe det hjem – og alle beboere har i øvrigt deres eget lille køkken i lejligheden.

Den sidste onsdag i hver måned er der særlig feststemning i Friplejehjemmet Stauning – da er der »Sogneaften«, hvor alle kan være med, uanset om man bor i plejehjemmet eller derhjemme. Disse aftner er blevet meget populære – med ca. 40 deltagere hver gang, undertiden en del flere. Med dejlig, festlig mad, øl og vand til rimelige priser – med fællessang, foredrag eller underholdning – og også kaffe og kage.

Fjord Caféen drives med en fast stab på tre medarbejdere – og desuden kan Karen Margrethe ringe efter flere, hvis der er ekstra travlt, ligesom en del frivillige gerne giver en hånd med.

Karen Margrethe Østergaard holder meget af sit job i køkkenet – hun går ikke efter gourmet-mesterskabet, men vil gerne lave god og lækker mad, som beboerne og hjemmets gæster kan lide.

*Det er ikke bare den gode mad og den
duftende kaffe, det drejer sig om, når beboerne
og gæster udefra samles omkring spisebordet
– det er ikke mindst det hyggelige samvær.*

Vi bruger tiden sammen

»Vi bruger tiden sammen med beboerne – de er med til at forme deres hverdag. F.eks. spørger vi dem hver morgen, hvad tid de vil op i dag – og vores fælles måltid kl 12 kan tage op til halvanden time, fordi vi snakker og hygger os sammen«.

»De følger med i hinandens liv, og vi har ingen hemmeligheder for hinanden. Hvis én er væk til middagen, spørger de, hvor han eller hun er. Ofte kommer en af de frivillige og spiser med, og så går snakken«.

»Når vi gør rent hos en beboerne, prøver vi at motivere dem til at hjælpe med det, de kan,

og på denne måde give dem indflydelse og sanse-stimulation i forhold til rengøringen. Det kan være, at de tørrer lidt af eller flytter aviser, mens jeg tager det, de ikke kan. Det giver beboerne mulighed for aktivitet samt vedligeholdelse af deres funktioner, mens vi samtidig kan være nærværende og give dem anerkendelse«.

For tillidsrepræsentant Lisette Andersen er det vigtigt at der ved siden af dagens arbejde også er tid til en god og hyggelig snak – som her med Peter Abildtrup og Borge Pedersen.

Ved den store ombygning i 1992-93 opførtes en helt ny fløj, hvor hver af de 11-12 beboere ikke mere blot havde deres værelse, men en hel selvstændig moderne og komfortabel 2-værelses lejlighed – med en overdækket gang, så man i tørvejr kunne gå til opholds- og spisesstuen og samtidig gennem glasvæggen nyde udsigten til den smukke have.

Henry Mikkelsen er friplejehjemmets allestedsværende pedel, som sørger for, at alt det praktiske i bygningerne fungerer, som det skal – og gør det, så er der altid noget at tage fat på i hjemmets mange haveanlæg

»Dengang jeg havde min elevtid, gik min beboer og jeg ud i den friske luft. Hun blev så glad og fortalte mig, at det var første gang det år. Det gjorde så ondt indeni – jeg tænkte, dét må jeg bare gøre noget ved i min fremtid«.

»Det er friplejehjemmets erfaring, at de ældre beholder deres funktionsniveau og bliver friskere og mere engageret i deres liv. De tager selv initiativet – henter f.eks. en video frem fra en ferietur, som de så ser sammen og snakker om i den dejlige lyse tv-stue. Også beboerne med Alzheimers falder naturligt ind i dette fællesskab og klarer sig«.

»En af de beboerne, som flyttede ind her, var helt inaktiv – dopet af morfin. Vi fik kigget på

det og set på hendes ressourcer i stedet for. I dag får hun ikke smertestillende og er ude at gå med rollator hver dag. En forbedret livskvalitet og omsorg kan lindre smerter«.

»Vi er sammen med beboerne, når de er vågne. Når de sover til middag, laver jeg mit administrative arbejde. Vores leder har det på samme måde, hun er med ude i arbejdet og er sjældent at finde på sit kontor«.

Uddrag af, hvad Lisette Andersen har fortalt til medlemsbladet »Det lille FOA Blad« om sit arbejde som social- og sundhedsassistent og tillidsrepræsentant på Friplejehjemmet i Stauning.

Med egen bus ud i det fri

– Vi er alle i Stauning stolte af, at det er lykkedes at bevare vores plejehjem, så vi stadig har et rigtigt hjem til de af vore ældre, som behøver pleje i hverdagen – og at der med 12 gode boliger også er mulighed for at byde ældre velkommen fra andre egne af landet, ja endog fra udlandet, siger formanden for Støtteforeningen, gårdejer Jens Chr. Ostersen.

Så Fripleshjemmet Stauning har lige siden Dag 1 været omgivet af gode venner. Ikke alene de frivillige, som trofast blev ved, da kommunen opgav at drive plejehjemmet og overdrog det til Røde Kors. Men kort sagt alle i Stauning Sogn synes, at det blev en særdeles god løsning.

Vi mærkede det specielt, da vi ved ejerskiftet oprettede en Støtteforening, som lige siden starten har haft 80-100 medlemmer.

Vores formål er først og fremmest at vælge tre medlemmer til friplejhjemmets bestyrelse – det er gårdejer Kjeld Andresen, sygeplejerske Elly Korsholm og fabrikant Johann Øllgaard. Dermed har friplejhjemmets bestyrelse og ledelse en god direkte kontakt med Staunings

befolkning og kan mærke, at den stedlige befolkning står bag plejehjemmet.

Dernæst er vores vigtigste opgave at rejse midler til at opfylde ønsker, som der ikke rigtig er plads til på budgettet, men som kan gøre hverdagen lidt nemmere og sjovere for beboerne.

Det første projekt var anskaffelsen af en 9-personers minibus, og det fortæller også noget om befolkningens holdning til friplejhjemmet, at det meget hurtigt lykkedes at samle 110.000 kr. ind til køb af bussen. Vi glæder os over, at den bliver benyttet flittigt, og at mange af beboerne allerede har haft dejlige små og store udflugter i betryggende selskab med ansatte og frivillige.

Støtteforeningen har påtaget sig at holde bussen køreklar og i orden, dog ikke med benzin.

Det næste projekt for støtteforeningen er endnu ikke aftalt med hjemmets bestyrelse, men jeg har på fornemmelsen, at det bliver indretningen af et rum til wellness.

Formand, Jens Chr. Ostersen, Stauning, telefon nr. 97 36 92 80

Da plejehjemmet i 2009 genåbnede som friplejhjem, kom den nystiftede Støtteforening med en dejlig indflytteri-gave – en 9 personers bus, som nu flittigt triller ud på populære formiddags- eller eftermiddagsture med beboerne. Ved bussen ses støtteforeningens formand Jens Chr. Ostersen.

Venner, som har tid

Stauning har budt det nye friplejhjem velkommen – ikke blot i ord, men også i gerning!

Når de ansatte medarbejdere har været der med et muntert god morgen og eventuelt har hjulpet beboerne op – og så allerede er på vej til den næste – så er der måske en frivillig, der har tid til lige at snakke med om det, man har på hjerte. For de frivillige er gode til at lytte.

Eller til at synge en sang sammen med én. Eller til at læse avisen eller et nyt kapitel i ens bog. Eller gå med bag kørestolen – eller støtte én, når man vover sig ud med rollatoren. Eller, eller, eller ...

Ved siden af det ansatte personale, som løfter de tungeste ting i hverdagen, er der oprettet et korps af ca. 10 frivillige, som uden løn kommer og giver et nap med.

– Vi er ikke nogen forening, vi har ingen medlemskort, men vi kommer bare, når der er brug for os, siger Ingrid Lauridsen, Dejbjerg.

Uden forening er hun altså heller ikke formand, men har sagt ja til at koordinere det frivillige arbejde. Hun har en direkte kontakt med friplejhjemmets personale – og hun har telefonnumrene til alle de frivillige.

Da det gamle plejehjem lukkede, stod dets »Vennekreds« pludselig uden venner – og det er i virkeligheden Vennekredsen, der nu fortsætter som de frivillige hjælpere.

Vi har tid og kræfter, men også lyst til at være noget for nogen, fortæller Ingrid Lauridsen.

Selv har hun meldt sig til komme hver torsdag og ordne blomsterne i det grønne omkring friplejhjemmet. Sådan som man nu melder sig til det, som hver især er gode til.

Ingrid Lauridsen fra Dejbjerg har meldt sig som frivillig til hver torsdag at ordne blomsterne omkring friplejhjemmet.

– En del af os er efterlønnere eller pensionister, men andre er yngre og stærkere – og måske gode til at gå med, når man har lyst til at gå en tur i byen eller til Brugsen eller til at køre med i Bussen, når den ruller ud på en af de populære formiddags- eller en eftermiddagsture ud i det fri.

Eller er med, når der holdes julemarked eller sogneaften. Eller når vi spiser sammen – og de frivillige betaler selv, hvad det koster. Eller mødes omkring kaffebordet, for man snakker nu så godt sammen over en kop kaffe.

De frivillige: Inger Lauridsen, Dejbjerg, telefon nr. 97 34 13 73

225 frivillige

Initiativtageren til oprettelsen af Friplejehjemmet Stauning er Dansk Røde Kors, Skjern afdeling. Den er en selvstændig forening under Dansk Røde Kors, København.

Skjern afdelingen har ca. 270 medlemmer – og ca. 225 frivillige, som udfører en værdifuld aktiv og ulønnet indsats i de mange aktiviteter, som Røde Kors har startet i lokalområdet. Det er i øvrigt ingen betingelse for de frivillige, at de skal være medlem af foreningen.

Skjern afdelingen har en genbrugsbutik i Bredgade, som er afdelingens største indtægtskilde – helt i tråd med den holdning, som Styrelsen for Dansk Røde Kors har, nemlig at de økonomiske midler i størst muligt omfang skal komme lokalsamfundet til gode. Derfor er det f.eks. hvert år muligt for trængende familier at søge julelegat og konfirmationslegat.

Derud over har afdelingen en del sociale aktiviteter, hvor frivillige f.eks. fungerer som besøgsvenner for ældre, syge eller ensomme mennesker, eller som opretter og driver telefonkæder, som giver mange enlige større tryghed.

Der er »nørklere«, samaritter, flygtningevenner og Røde Kors-klasser – andre frivillige fungerer som bisiddere, når en og anden føler sig mere tryk ved at have én med, når der f.eks. skal træffes aftaler med myndigheder.

Og nu, da der ved Røde Kors' mellemkomst er oprettet et friplejehjem i Stauning, er der her oprettet en stor stab af frivillige, der på mange måder er en god støtte for beboerne – ud over det arbejde, de ansatte gør.

Har du lyst til at blive frivillig i Røde Kors, kontakt da formanden, Margit Hansen, Bredgade 9.1.tv, 6900 Skjern, telefon nr. 97 35 44 65.

Vores enestående natur

Stauning er midtpunkt i den fantastiske natur – hele landskabet omkring Ringkøbing Fjord og Skjern Å, som glitrer i aftensolen og giver de skønnest tænkelige solnedgange – og samtidig lover os en god dag også i morgen.

Noget der ind imellem får os alle til at standse op bare for at nyde udsigten og trække vejret dybt af bare glæde over al herligheden. Og undre os over, at nogen foretrækker at bo i storbyerne.

Stauning er et forholdsvis velhavende sogn, og det kan vi netop takke det frodige landskab og det evigt skiftende vejr for.

Alle dem der færdes i landskabet, har altid været gode til at passe på naturen, men også at bruge landskabet med alle dets muligheder til at sikre et godt liv for dem, der bor her.

For ca. 50 år siden blev der med tilskud fra staten mulighed for at dyrke den gamle eng op

Fra Pumpestation Nords tag har man mod syd en flot udsigt over statens nye Skjern Å Naturpark, hvor Skjern Å nu snor sig gennem landskabet.

Bliv frivillig i

Dansk Røde Kors

Skjern afdeling
Tlf. 97 35 44 65

langs med Skjern Å – nu var der blevet mere brug for korn end for græs og hø, så Skjern Å blev rettet ud og inddiget, og 4000 hektar af ådalens gamle enge blev drænet og pløjet op, så de blev et af Danmarks mest overdådige kornkamre.

For 10 år siden blev korndyrkningen stoppet igen på halvdelen af de gamle enge – nu var der blevet flertal i folketinget for et andet natursyn, så nu blev ca. 2000 hektar kunstigt genskabt som den oprindelige natur mellem Borris og fjorden.

Dog ikke Stauning Enge; her dyrkes fortsat flotte afgrøder af korn på 1300 hektar, hvor markerne holdes i drift takket være Pumpestation Nord. Det er ca. en tredjedel af det oprindelige Skjern Å-projekt.

Men når man går op ad vindeltrappen og fra taget kigger ud over landskabet, så ser man mod syd statens flotte »nye« natur, hvor Skjern Å igen snor sig, og hvor græssende kvæg med kontrakt med staten plejer de genskabte enge – og mod nord de frodige velplejede kornmarker, der

lover endnu en fantastisk høst på Stauning Enge.

Stauning ligger altså lige uden for statens Skjern Å Naturprojekt, men til gengæld er Stauning såvel som de fleste andre sogne omkring fjorden ramt af de forskellige politisk styrede naturbeskyttelsesordninger – ikke mindst fuglebeskyttelsen, som har sikret så godt som alle de mange stand- og trækfugle, der især hvert forår og efterår er den store oplevelse for mange fuglevenner.

Det er ingen hemmelighed, at det undertiden skaber konflikter, når naturmyndighederne for-

En festlig oplevelse på en udflugt til Pumpestation Nord er en tur med trækfærgerne over Skjern Å (med venlig selvbetjening). Trækfærgerne er ikke bare en sjov ny idé, men er en gammel tradition i Skjern Å-dalen, hvor man brugte dem til at sejle kreaturerne over til græsning på den anden side.

byder eller begrænser nye udviklings-initiativer. F.eks. et nej, da der blev brug for endnu en fodboldbane – og flere års politisk tovtrækkeri, da Stauning Sogn gerne ville anlægge en lille sandstrand ved fjorden.

Alligevel er det lykkedes at bevare en god del af det folkelige liv i området, hvor mange lever og ånder for at færdes i naturen – hvor mange sejler ud i deres båd og henter skrubber i deres ned i fjorden, og hvor så mange er tidligt oppe, når andejagten går ind, at det er blevet et mundheld, at i Stauning Sogn får drengebørn ikke dåbsattest, men derimod jagttegn ...

Næste store initiativ er oprettelsen af Nationalpark Skjern Å – senest var det aftalt til indvielse i efteråret 2010, men miljøministerens bekendtgørelse lader vente på sig.

Hensigten er at udlægge et ca. 25.000 hektar stort område som Nationalpark – dels den allerede etablerede 2000 hektar store statslige Skjern Å Naturpark, dels andre af Skjern Å-engene,

Mange i Stauning har deres både liggende i Sejlrenden – det er det lokale navn for Stauning Havn, som blev gravet for 75 år siden – med en sejlrende halvanden kilometer ud til dybt vand. Nogen vil gerne udvide og modernisere havnen som en rigtig turistattraktion, men den lokale befolkning vil helst bevare Sejlrenden med dens hyggelige, lidt primitive klondyke-agtige miljø.

deriblandt en del af Stauning Enge (hvor arealet ventes udlagt til »naturudvikling« eller græsning), dels Dejbjerg Plantage, Ganer Å-dalen, Statens Hede i Borris med det store militære øvelsesterræn, engene omkring Vorgod Å, Omme Å og Gundesbøl Å, Lønborg Hede og Dejbjerg Hede samt ca. 25 små og større plantager i området så langt østpå som til Arnborg.

I Stauning levede de af hø

I Lønborg lever de af hø ... sagde de gamle. Det gjorde man også i Stauning, for sådan var livet for alle dem, der boede ved fjorden og den vældige Skjern Å.

Stauning er et forholdsvis ungt sogn – her gøres ingen oldtidsfund, for sognet var her ikke i oldtiden. Det dukkede først op, da de evindelige oversvømmelser efterlod en særdeles frugtbar eng.

Her slog flere og flere sig ned og byggede deres gårde, klogelig nok på steder, der lå over højvandslinjen. For når det voldsomme vejr rejste havet til havflod, så lå de ca. 80 Stauning-gårde på hver sin lille ø på den oversvømmede eng.

Når vandet faldt igen, varede det gerne 5-6 år, inden udbyttet af markerne var lige så godt som før – først skulle havets efterladte salt skylles ud.

Med tiden fik Staunings befolkning beskyttelse af klitrækken på de små-øer, der efterhånden voksede sammen til Holmslands Klit. Og

det opkastede dige langs fjorden. Herefter blev markerne kun oversvømmet af fersk vand, når Skjern Å svulmede.

Undertiden bortskyllede Skjern Å om sommeren mange af de høstakke, som bønderne og deres folk havde sat op på engen. Så kunne det knibe med vinterfoder, for kreaturerne skulle have hø. Men til gengæld blev højengen endnu mere frugtbar – og Stauning blev et ganske velhavende sogn.

Velhavende – hvem? Af de ca. 80 gårde i sognet, der blev matrikuleret i 1688, var kun de 10 selvejergårde, mens de 70 var blevet fæstegårde navnlig under den gamle kongsgård Lundenæs, men også Dejbjerglund og Nykøbing Falster Hospital. Og hver fæster måtte hvert år betale et landgilde på fra 2 til 12 rigsdaler.

For fæstebønderne i Stauning var det godt nyt, da herremanden på Lundenæs gik fallit i 1779. Ved tvangsauktionen blev gårdene i Stauning

købt af Niels Hansen, ejeren af Lønborggård på den anden side af åen, og straks efter kunne Stauning-bønderne købe sig fri af fæstet og få skøde på egen gård.

Hidtil havde hver gård i Stauning stort set været selvforsynende med sit eget økonomiske kredsløb, men nu satsede man mere og mere på produktion af salgsafgrøder og kød og mejeriprodukter – især efter 1885, da landmændene oprettede et andelsmejeri – og 1899 en aktiemølle.

De to virksomheder blev bygget ved landevejen i nærheden af den gamle kirke – endnu var der ingen by, blot to andre huse i kirkens nabolag, men nu kom der gang i sagerne, og på få år skabtes så omsider den landsby, som Stauning Kirkeby var blevet til – med håndværkere, smed, slagter, bager, både købmand og brugs, et hotel og en masse jordløse huse, for mange aftægtsfolk ville nu helst bo i byen på deres gamle dage.

I dag bor der 760 mennesker i Stauning sogn – heraf 347 i Stauning Kirkeby. I nogen grad er Stauning også ramt af udviklingen, f.eks. er Brugsen nu den eneste dagligvarebutik i byen,

Friplejehjemets nærmeste og gode nabo er Stauning Skole. Den er nu også skole for børnene fra Dejbjerg, og børnene og de unge i de to sogne stortrives sammen. Efter skoletid dyrker de også idræt sammen – for i fællesskab kan de sammen stille et fodboldhold.

mens en række andre butikker er nedlagt. Der er stadig mange landbrug, håndværkere og andre servicevirksomheder i sognet, men de fleste har deres arbejde i Skjern eller andre af egnens større byer.

Typisk er de vestjyske landsogne blevet for små til at have hver sin skole, sin præst og sit fodboldhold. Det har ført til et fint samarbejde med Dejbjerg, hvis børn nu går i børnehave og skole i Stauning, mens de to sognes unge dyrker indendørs idræt i Dejbjerg Hallen – ikke mod, men med hinanden.

Til gengæld har Stauning stadig en række aktive foreninger – og i det hele taget fejler det lokale fællesskab og sammenhold ikke noget. Og friplejehjemmet er i høj grad en del af dette fællesskab.

Fra friplejehjemmet er der ikke mange skridt til Brugsen, der i dag er Staunings eneste dagligvareforretning. Tænk man 125 år tilbage, var det Staunings nye andelsmejeri. Mælk kan man stadig købe her – men den kommer måske fra et mejeri i Sønderjylland eller Vendsyssel.

Røde Kors-principperne

– og friplejehjemmets formål

Friplejehjem Stauning er en del af Røde Kors – og det drives efter samme syv principper som alt frivilligt Røde Kors-arbejde:

- + **Medmenneskelighed**
- + **Upartiskhed**
- + **Neutralitet**
- + **Uafhængighed**
- + **Frivillighed**
- + **Enhed**
- + **Almengyldighed**

Med disse principper som baggrund er Friplejehjemmet Stauning stiftet med følgende formål:

At tilgodese hver enkelt beboers behov, både fysisk og psykisk.

At hverdagen præges af tryghed, livsglæde og gensidig respekt.

At give et alternativt tilbud i hjemlige og overskuelige rammer, hvor man som beboer er i centrum, og hvor personalets og de frivilliges fornemste opgave er at hygge om beboerne og give dem en professionel pleje.

Tak til ...

Vestjysk Bank A/S • Skjern Bank A/S • Carl C. Jensens Familie Fond, Dejbjerg
A/S IPL Holdning, Lem • Bo Henriksen Aps, tækkemand, Stauning • Carl C. A/S, Skjern
Fjordens Anlæg, Skjern • Hansen & Larsen A/S, Dejbjerg • Nordea Bank Danmark A/S
Mejlby-Hedeby Maskinstation A/S, Stauning • PricewaterhouseCoopers, Skjern
Stauning Maskinstation • Herluf Hindbo, Stauning • Pelsfarmer Tage Kristensen, Stauning
Skjern Skilte • Kaptajn Nielsen V. Jerminsen Mindelegat, Stauning
Kunst & Vin, Skjern • Larsen Autoindretning, Ringkøbing • Lundgaard El, Stauning
Lundgaard Smedje, Stauning • Ringkøbing Landbobank A/S

... for den dejlige bus

+ **Friplejehjemmet Stauning – Støtteforeningen**